

Svoboda slova

Někdy se rozumí požadavku „svobody slova“ tak, že trestným se může stát pouze nějaký čin, kdežto pouhé slovo že se ještě za zločin považovat nemůže a nesmí. To je však založeno na omylu, protože také slovo se někdy může stát činem, a to nejenom činem dobrým, ale také zlým. Urážka, pomluva, lež mohou zůstat jen záležitostmi slovní, ale přesto zůstávají zlým činem, který je třeba odsoudit – někdy morálně, jindy dokonce soudně. Důraz na svobodu slova proto jakoby samozřejmě předpokládá, že jde o svobodu pro něco správného, pravého; ale protože chybí absolutní arbiter, který by posoudil a rozhodl, co je správné a pravé, je třeba o tom rozhodovat v diskusi, tj. ve střetnutí různých názorů a návrhů na to, co je třeba udělat. A v této tak říkajíc obecné, veřejné diskusi má mít každý svobodu, tj. právo se vyslovit. Právě v tomto smyslu platí, že demokracie je diskuse; tomu zajisté nelze rozumět, že se v demokracii nedělá nebo dokonce nesmí dělat nic jiného než diskutovat. To zas vede k tomu, že zejména v některých souvislostech je zapotřebí veřejnou diskusi vyhlásit zároveň s termínem, do kdy smí trvat. Poté se už musí rozhodnout, a – jak často slyšíme – diskuse končí, proveden se hlasování a většina vítězí. Zkušenost však ukazuje, že ani většinové hlasování nikterak nezaručí, že výsledek bude správný. V některých záležitostech sice nelze jednat jinak, ale ve všech situacích platí, že rozhodnout lze jen o tom, co se udělá, ale že nelze rozhodnout o tom, co je správné a pravé, tj. že většina měla nebo má pravdu. Velký důraz na svobodu slova tedy má zcela zřetelný smysl a účel: veřejná diskuse nekončí a nesmí končit hlasováním, ale musí být i dodatečně podrobována novému posouzení, nové kritice – a tedy nové diskusi. Svoboda slova však nesmí brzdit výkon onoho prvního rozhodnutí. Právě proto se zdůrazňuje svoboda „jen slova“, zatímco svoboda činu se posuzuje v některých případech velmi přísně a v těch nejzávažnějších případech se vymezuje některými zákazy, tedy zákony nebo předpisy, eventuelně – ve společnostech méně narušených, než je naše, i zvyklostmi a tzv. nepsanými zákony. Svoboda slova naproti tomu je v demokraciích sama zákonem zaručena a trestá se naopak vše, co se ji pokouší omezovat (a v nedemokratických zemích se takové omezování svobody setkává jak s vnitřním tak se zahraniční kritikou a stává se důvodem k distanci a v krajních případech k opovržení).

(Písek, 060323-1.)